

Dokument nr. 8:74

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Olemic Thommesen

Forslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Olemic Thommesen om bekjempelse av seksuelle overgrep mot barn med særlig fokus på barns og unges økte bruk av nye elektroniske media

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forslagsstillerne viser til at det i den senere tid har blitt rettet søkelys mot at barn mangler effektiv beskyttelse mot uønsket seksuell oppmerksomhet fra voksne, som utnytter anonymiteten som Internett og andre elektroniske media kan gi potensielle overgripere. Forslagsstillerne viser til at det i England har blitt tatt en rekke initiativ for å forebygge overgrep mot barn, herunder at det er blitt tatt lovmessige skritt for å gi politiet mulighet til å gripe inn før det fysiske overgrepet er endelig fullbyrdet (groomingbestemelsen). Forslagsstillerne ser nødvendigheten av at det også innenfor rammen av norsk rettstradisjon iverksettes effektive tiltak for å sikre og forbedre barns rettighetsvern, og har merket seg at justisministeren har varslet at departementet nå vurderer å fremlegge forslag om et forbedret regelverk om dette for Stortinget. Forslagsstillerne er av den oppfatning at det må mobiliseres bredt for å sikre barn mot overgrep og uønsket seksuell oppmerksomhet. Forslagsstillerne ønsker imidlertid å understreke at et regelverk som gir politiet mulighet til å gripe inn på et tidligere stadium, kun er én viktig brikke i det arbeidet som må gjøres. Forslagsstillerne er opptatt av at man i debatten om hvordan bekjempe overgrep mot barn, heller ikke glemmer hva som også skjer off-line, og at involvering av myndigheter, voksenpersoner, organisasjoner, internettbransjen, kompetansetilbydere

mv. skjer helhetlig og koordinert. Barn som utsettes for overgrep kan bære med seg traumer hele livet, utvikle psykiske problemer og få en forhøyet selvmordsrisiko. Forslagsstillerne ønsker derfor et sterkere fokus på denne problematikken i lys av de muligheter som moderne teknologi gir potensielle overgripere.

Forslagsstillerne viser i denne forbindelse til dokumentasjon fra bl.a. Redd Barna om at bruken av elektroniske kommunikasjonsmidler har økt betraktelig blant barn og unge de siste årene, og at dette har skapt en ny arena for overgrep mot barn. Ulike chattekanaler, msn, sms, webkamera o.l., som i stor grad benyttes av barn og unge har i mange tilfeller skapt en teknologisk kløft mellom barn og foreldre som overgripere kan benytte seg av. Forslagsstillerne viser til at barna som regel opptrer alene på Internett, uten tilsyn fra voksenpersoner. Foreldrene og andre voksne kjenner ofte ikke til verken omfanget av bruken eller hvordan den foregår i praksis. Overgripere har derimot et eget incitament til å lære seg barns måte å kommunisere på, og har gjerne en over gjennomsnittlig kunnskap om IT. Forslagsstillerne viser videre til at dokumentasjonen fra bl.a. Redd Barna også viser at barn og unge i løpet av kort tid skaffer seg mange Internett-venner, og at dette gjør det svært enkelt for en potensiell overgriper å etablere et fortrolig forhold til det enkelte barn. Konsekvensen blir at barna etter relativt kort tid ikke lenger oppfatter personen som en "fremmed" de normalt ville være på vakt overfor i den fysiske verden.

Forslagsstillerne viser til at barn og unge selv ikke har de nødvendige forutsetninger for å beskytte seg mot en person som legger all sin voksne tyngde inn på å opparbeide tillit, for senere å utnytte denne ved å utføre overgrep. I mangel av andre voksnes tilstedeværelse kan de føle seg frie til å utnytte barns og ungdoms naturlige testing av grenser, gjøre barnet grad-

vis mer medansvarlig og deretter begynne å stille krav. Det kan være vanskelig for andre å gripe inn så lenge de ikke kan følge med på hva som skjer. Forslagsstillerne vil i denne sammenheng også vise til at man ifølge Redd Barna kan se tendenser til at noen potensielle overgripere bevisst søker å oppnå kontakt med barn som av ulike grunner er spesielt utsatte, og således er sårbare fra før. For disse barna er det spesielt viktig å ha et fungerende nettverk også utenfor familien.

Slike og andre manipulative teknikker kan altså benyttes aktivt uten andre voksnes kjennskap, og dette kan føre til at barna går med på ting de ellers ikke ville gjort. Forslagsstillerne ønsker derfor å understreke viktigheten av at Internett i større grad regnes som en del av det offentlige rom, og ikke som en "fri-son" uten kjøreregler.

For å komme de ovennevnte problemer i møte er det nødvendig at et bredt spekter av virkemidler tas i bruk. Forslagsstillerne erkjenner at det er særlig viktig med et målrettet forebyggende arbeid, så vel som en effektiv reaksjon når faren for overgrep er akutt. Det er i denne sammenheng naturlig å bl.a. vurdere tiltak som:

- 1) Etablering av et ressurscenter for beskyttelse av barn. Et sted hvor ulike fagmiljøer kan møtes og utveksle erfaringer så vel som gi informasjon til barn, voksne og offentlige etater som skole og politi. Forslagsstillerne viser til at man i England har opprettet CEOP - Child Exploitation and Online Protection Centre. Det er et delvis privat finansiert senter som er et resultat av at man har samlet kompetanse fra en rekke ulike organisasjoner og bransjeforeninger. Senteret jobber online i forhold til å beskytte barn mens de er på nettet. I tillegg bedriver det utvikling av egne utdanningsprogram for voksne og barn i forhold til potensielle farer for overgrep. Senteret skal også jobbe aktivt med å påvirke informasjonsindustrien til å utvikle trygg teknologi, standarder og varslingsrutiner som kan virke preventivt i forhold til overgrep. Senteret er knyttet til nettverket Virtual Global Taskforce hvor ulike land samordner sitt arbeid i kampen mot flere typer overgrep mot barn. Norge har ikke knyttet seg til dette nettverket ennå. Forslagsstillerne er av den oppfatning at det bør vurderes om Norge skal etablere et tilsvarende kompetansesenter, og at Regjeringen bør vurdere norsk deltakelse i Virtual Global Taskforce. Dette arbeidet må sees i sammenheng med etableringen av "Barnas Hus" på Island.
- 2) Forslagsstillerne mener også at det bør vurderes å etablere egne krisesentra for barn, hvor de kan henvende seg ved behov for voksenkontakt utenfor hjemmet. Behovet for dette er særlig sterkt der foreldrene ikke har forutsetninger for å hjelpe, eller der overgrepene skjer nettopp i hjemmet. Dette kan være et eget organ, eller underlagt det ovenfor nevnte ressurscenter.
- 3) Forslagsstillerne er av den oppfatning at det bør være obligatorisk for alle norske skoler å gi jevnlig, målrettet og oppdatert informasjon til foreldre og barn om hvilke farer de må være oppmerksomme på, og hvor de kan henvende seg for ytterligere informasjon og tilbud. Dette er spesielt viktig i forhold til de barn som ikke får den nødvendige oppfølgingen hjemmefra, og som således er lette ofre for potensielle overgripere. Forslagsstillerne viser til at man i dag har et liknende informasjonsopplegg når det gjelder bruk av rusmidler, men at denne informasjonen ikke alltid har den nødvendige systematikk. Informasjonsopplegget må også gå lenger, og ha et klarere fokus mot forebygging av overgrep enn allerede etablerte informasjonsopplegg som for eksempel SAFT-prosjektet. Forslagsstillerne viser til at det forebyggende informasjonsarbeidet kan koordineres via det nasjonale kompetansesenteret som foreslått i punkt 1. Som en del av dette arbeidet foreslås det at Regjeringen vurderer behovet for å ha en fagutdannet person som på linje med skolelegen og skoletannlegen har jevnlig kontakt med barna på skolene. Dette kan bidra til å fange opp barn som er spesielt utsatte i flere sammenhenger, og hjelpe dem med å håndtere konkrete vanskelige situasjoner så vel som å forebygge at de faller utenfor samfunnet senere. Forslagsstillerne har merket seg at voksne som utfører overgrep ofte selv har hatt en vanskelig barndom, og ser viktigheten i å bidra til at denne sirkelen blir brutt.
- 4) Forslagsstillerne ønsker videre en intensivert patruljering på Internett på linje med den patruljeringen politiet ellers foretar i det offentlige rom. Å knytte Norge til Virtual Global Taskforce og etablere et senter tilsvarende det engelske CEOP, kan bidra til en effektivisering av dette arbeidet, herunder videreutvikling av de rutineene man allerede har etablert for tips til Kripos. Et slikt initiativ bør også følges opp i form av ressurser til opplæring og utvikling av effektive etterforskningsrutiner, både innen politiet og på Politihøyskolen. Det er også viktig at politiet tilføres ressurser til å bygge ned de restansene de har i form av beslaglagt barnepornografi.
- 5) Ansvarliggjøring av bransjen i form av nettsteder, nettleverandører og domeneinnehavere. Det bør utvikles et tettere samarbeid med sikte på å forebygge overgrep og uønsket seksuell oppmerksomhet, ved at for eksempel de såkalte moderatorene på de enkelte nettstedene bevisstgjø-

res i forhold til overgrepssproblematikken. Samarbeid om tekniske løsninger, standarder mv. er andre områder som et nasjonalt kompetansesenter kan koordinere. Videre bør skjerpet erstatningsplikt eller bøter vurderes som et incitament til at bransjen selv tar ansvar for å forhindre uakseptabel adferd på nettsteder knyttet til dem.

- 6) Forslagsstillerne anmoder også om at Regjeringen oppfordrer til utarbeidelse av etiske regelverk innenfor flere typer bransjer og selskaper som leverer tjenester som overgriper i praksis benytter seg av. For eksempel kan kredittkortselskap oppfordres til å ikke inngå avtaler med tidligere domfelte overgripere som på ny aktivt forsøker å benytte kredittkort for å få tilgang til Internetsider hvor de treffer barn.

Forslagsstillerne ser også, i likhet med justisministeren, behovet for å få utredet hvor grensen går for hva som kan regnes som straffbart forsøk på misbruk av barn, og om det er behov for en ytterligere strafferegulering av konkrete forberedelseshandlinger, både på Internett og i den fysiske verden. Forslagsstillerne er kjent med at etterforskning på Internett reiser særlige problemstillinger, og at det i denne sammenheng kan være behov for en vurdering av om politiet har tilstrekkelige tilgjengelige metoder. For å møte utfordringene som ligger i å beskytte barn ved bruk av et medium i stadig utvikling, bør det foretas en gjennomgang og presisering av reglene for hva som skal regnes som lovlige metoder, herunder grensen mot ulovlig provokasjon, når politiet møter potensielle overgripere på Internett. Et annet moment i denne

sammenheng er om politiet, som et forebyggende tiltak for en periode etter løslatelse, på visse vilkår kan gis anledning til å etterprøve tidligere domfeltes internettbruk. Forslagsstillerne er av den oppfatning at en sak om dette bør foreligge i løpet av høsten 2006, slik at Stortinget inviteres til å drøfte problemstillingene knyttet til dette, og kan fatte de nødvendige vedtak.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen om å

1. Fremlegge en oppdatert handlingsplan for å forebygge seksuelle overgrep mot barn.
2. Legge til rette for en økt samhandling mellom foreldre, frivillige organisasjoner, skoler og politi.
3. Vurdere endringer i straffeloven for å sikre barn tilstrekkelig vern mot overgrep, herunder behovet for strafferegulering av konkrete forberedelseshandlinger. Forslag om dette fremlegges Stortinget høsten 2006.
4. Vurdere å opprette et nasjonalt kompetansesenter for bekjemping av overgrep mot barn etter mønster av det engelske CEOP.
5. Ta initiativ til at Norge slutter seg til nettverket Virtual Global Taskforce.

6. april 2006

